

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Casparis Ziegleri De Episcopis eorumq[ue] juribus,
privilegiis, & vivendi ratione, Liber Commentarius**

Ziegler, Kaspar

Norimbergæ, 1686

XIX. Venationis studium Episcopis non convenire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61543)

CAP. XIX.

Venationis studium Episcopis non convenire.

I.

Qui veterum Ecclesie Doctorum de venationibus judicia, qualia inveniuntur apud Gratianum *c. qui venatoribus dist. 86.* relegerit, facilem inde sibi formabit conclusionem, Episcopum dedecore istud vitæ genus, & alienum prorsus esse ab officio, quod sustinet. Nec vana aut conjecturalis tantum sive divinatoria ista est collectio, quandoquidem expressè omnis venatio non Episcopis tantum, sed aliis etiam Clericis quamplurimis Conciliorum decretis interdicta fuit. In Concilio Epao-nensi *can. 4.* hoc extat statutum: *Episcopis presbyteris atq. diaconibus canes ad venandum & accipitres habere non liceat. Quod si quis talium personarum in hac fuerit voluntate detectus, si Episcopus est, tribus mensibus se à communione suspendat: duobus presbyter abstineatur: uno diaconus ab omni officio & communione cessabit.* Totidem id verbis jam ante decretum fuerat in Concilio Agathensi *can. 55.* nisi, quod arbitrantur eruditi, intertum id fuerit ex canonibus Concilii Epao-nensis. Similia habentur in aliorum conciliorum canonibus, quos quasi in compendium redegit Concilium in Regno Francorum ad ripam Danubii anno DCCXLI celebratum *can. 4.* *Venationes & sylvaticas vagationes cum canibus, & ut accipitres & falcones habeant, prohibemus.* Itemque Constitutio Ludovici Imp. in *capitular. addit 3. c. 43.* *sacerdotibus non expedit secularibus & turpibus quibuslibet interesse locis? venationes quoq. ferarum vel avium minime sedentur.*

II. Inde etiam est, quod Episcopi canes & accipitres penes se in habitationibus suis habere prohibentur. Concilium Matifconense II. *c. 13.* *Volumus quod Episcopalis domus, qua ad hoc DEO favente instituta est, ut sine personarum acceptione omnes in hospitalitate recipiat, canes non habeat, ne fortè hi, qui in ea miseriarum suarum levamen habere confidunt, dum infestorum canum moribus laniantur, detrimentum versà vice suorum sustineant corporum. Custodienda igitur est Episcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non moribus venenosis. Ubi igitur DEI est assiduitas cantilena, monstrum est, & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.* In genere agit de canibus, sive morfu, sive latratu tantum hospites excipientibus, sed ita ut prohibitionem in specie extendat ad canes venaticos, uti ex conjunctione accipitrum colligere licet. Nullo ergo modo instrumenta ejusmodi, quæ venationi inserviunt, habere licet Episcopo.

III. Apud Ivonem Carnotensem *part. 5. decret. c. 353.* extat fragmentum

tum ex epistola Nicolai Pontificis ad Alvinum Januensem, haut paulo plenius, quam apud Gratianum *dist. 34. c. 1.* Verba, quæ apud Gratianum desunt, exponunt conditionem & statum sacerdotum, qui venationibus dediti sunt, neglecto interim, quod sustinent, officio. Et sunt ista: *O miseram vitam hominum & maxime sacerdotum! qui dum lucrands fidelibus debent insilere, venandis feris incumbunt, & quos capere oportet homines, capiunt aves & bestias, qui dum mortibus student animantium, vitam suarum amittunt animarum. O infelicem vitam super omnem vitam! Nam in quo magis quisq. carnalis apparet, quam in tali vitâ. Venatorum enim vita nil præter carnes capit. In quâ dum quisq. permansit, nunquam probatus est. Et porrò: Vae ejusmodi præsulibus, qui dum debent Petrum, Andream, Jacobum & Johannem, quibus à Domino dictum est: Venite post me, faciam vos piscatores hominum, ad imitationem suam eligere, quorum & discipuli sunt, magis Nemroth, & Ismaëlem, atq. Esau reprobos imitantur, qui hujusmodi adventionibus incubuisse referuntur.*

IV. Canonistæ, ne Clericis nimium adimant, neve illi omni voluptate, quæ ex venatione refulcat, excidant, prohibitiones istas conciliorum accipiunt de venatione periculosâ & clamorosâ, uti vocant, eâque quæ cum armis fieri solet; atque hinc statuunt, sanitatis vel recreationis causâ Clericos venationibus uti non prohiberi, dummodo id faciant cum silentio & modestiâ. Utque eo magis excusatos reddant Clericos venatores & in actu venationis deprehenso, præsupponunt, in dubio venationem ab illis præsumi factam causâ recreationis, Augustin. Barbof. *ad c. 1. de cler. venat.* Aliam insuper addit distinctionem antiquus Glossator Goffredus de Trano, *ad dict. tit.* inter Episcopos & reliquos Clericos. Episcopis semper illicitam dicit esse venationem, aliis Clericis licitam esse ait causâ necessitatis, utilitatis & recreationis, cum retibus, & laqueis & canibus, dummodo cum silentio & modestiâ fiat.

V. Verùm enim verò interpretatio ista Canonistarum non videtur satis conveniens vel canonum textui & literæ, vel præcis Ecclesiæ institutis. Canones quod attinet, generaliter illi omnem venationem interdiciunt. Et ne de hac generalitate quis dubitet, legi poterit interpretatio Nicolai Papæ, quæ habetur apud Gratianum *d. l.* Verba digna sunt, quæ hîc adscribantur. *Quorundam relatione fidelium nostris auribus intimatum est, quod Lanfredus Episcopus, qui & juvenis dicitur, venationi sit deditus, quod vitium plurimos etiam de clericali catalogo genere duntaxat Germanos & Gallos irreverentes implicat. Verum iste, si ita est, ut audivimus, merito juvenis dicitur, quia juvenilibus desideriis occupatus nullâ gravitate constringitur: nam ut beatus dicit Hieronymus, venatorem nunquam legimus sanctum.* — — Oportet ergo fraternitatem tuam synodale cum Episcopis

scopis & suffraganeis tuis convocare concilium: & hunc salutaribus eloquiis episcopum convenire, atq; illi pastorali auctoritate precipere, quatenus ab omnium bestiarum vel volucrum venatione penitus alienus existat, &c. Generalia sunt verba, & talia, quæ nullam admittunt exceptionem aut limitationem: ab omnium bestiarum vel volucrum venatione penitus alienus existat. In verbis sequentibus comminatur Pontifex, excommunicari eum debere pro venationis delectatione, si parere contempserit. Nec distinctionem facit inter Episcopos & alios clericos, dum ait, vitium istud plures etiam de clericali catalogo implicasse. In utrisque scilicet vitium esse censetur. Et propterea distinctionem istam primam rejicit Joannes Busæus ad Petri Blefensis epist. 56.

VI. Instituta Ecclesiæ primitivæ hæc erant, ut Clerici morum gravitate & vitæ genere omnibus aliis in Republ. civibus antecellerent, utve, quantum fieri posset, inania hominum studia, & nimiam familiaritatem vitarent, & ab omni negotio abstinere, per quod corrumpi sanctitas Christiana posset. *Honoratur ministerium*, inquit Bernhardus epist. 28. morum gravitate, consiliorum maturitate, & actu honestate. Nec enim doctrina tantum, sed & vita ministrorum Ecclesiæ in conspectu omnium instar civitatis supra montem sitæ posita est, adeoque cavendum ipsis assidue, ne vitæ humanae tenebris involvantur & abnormi actionum suarum normâ scandalum Ecclesiæ præbeant. Atque hinc dubitare licet, utrum per venationis exercitium servari possit ea morum gravitas, quæ in ministro Ecclesiæ exigitur. *Nempe*, inquit Johannes Saresberienf. in polycrat. lib. 1. cap. 4. qui his studiis aut desideriis insistent, semiferi sunt & abjecta potiore humanitatis parte, ratione morum prodigiis conformantur. A levitate siquidem ad lasciviam, à lasciviam ad voluptatem, & cum induruerint ad flagitia & quævis illicita pertrahuntur. — Venatores omnes adhuc institutionem redolent centaurorum. Rarò invenitur quisquam eorum modestus aut gravis, rarò continens, & ut credo, sobrius nunquam, &c. Et porro: Ab ætate primâ, cui rationis legem natura præscripserat, inspicere patriarchas, data lege transi ad duces, procede ad judices, ad reges progredere, percurrere seriem prophetarum, fidelis populi officia & studia perscrutare, quos in serie veteris instrumenti legis exercuisse venaticam? *Nempe* Idumæos, & Ismaëlitæ, & gentes, quæ Dominum nesciebant, &c. Gemina sunt his, quæ leguntur apud Henricum Cornelium Agrippam de vanit. scient. c. 77, Franciscum Petrarcham de remed. utr. for. dial. 32. & alios.

VII. Goffredus de Trano in summ. tit. de clerico venatore, dum in rationes inquirat, quare Clericus prohibeatur venari, & non piscari, ultimo loco hanc reddit, quia venator discurrit per devia & invia, sicut diabolus, cum ducit animam captivam. Numquid ergo putabimus, decere istud vitæ

vita genus hominem Ecclesiastico ministerio & vita sedationi destinatum? Imò verò consentientes in hoc habemus Canonistas, quod talis venatio, quæ eis clamorosa & tū ultuosa dicitur, rectè Clericis interdicta sit. Et sunt tamen alia insuper rationes, quæ etiam quietam & recreativam venationem, ut vocant, eis & multo magis Episcopis interdictam arguere videntur, certè applicari possunt non ineptè. In genere illas collegit Franciscus de Amaya *ad l. un. C. de venat. ferar. n. 67. seq.* quia 1. venatoria exercitia athletica sunt & militaria, quæ abesse à vita cœlesti debent, quia 2. nec valdè probata ea inter Laicos, quia 3. per ea redduntur homines crudeles, temerarii, sanguinolenti, & à misericordia alieni, quia 4. ali à venatoribus solent canes, accipitres, & similia, ut & sic bona Ecclesiastica, alendis Clericis & pauperibus destinata in alium usum verterentur, quia 5. negotiorum cura negligi & tempus inaniter consumi solet. Quæ omnia distinctionem supra traditam evertunt.

II. Nolo hic sollicitè inquirere, quo primùm tempore studere venationibus cœperint Episcopi. Origo ejus rei petenda videtur exinde, quando integra territoria, & toti districtus terrarum Episcopis dati & concessi fuerunt. Tum enim sine dubio etiam venationum jura ad illos translata fuerunt, quibus ut uterentur commodè, & voluptate & utilitate quallcunque attracti, ipsi ea exercere quandoque haud fuerunt veriti. Studium istud seculo sexto ineunte jam invaluisse inter Episcopos, colligere licet ex Concilii Epaonenlis *decreto supra adducto*. Quamquam verò non unis vicibus deinceps id prohibitum esset, recruduit tamen istud identidem, & suos omni ætate invenit amatores, præsertim eos, qui seculari dignitati, quâ præditi erant, Ecclesiasticam junxerunt. Nec tamen prolicito habitum id illicò fuit, sed imò animadversione dignum, si quis ejus reus factus fuisset. De Bonifacio Moguntinensi deinceps Archiepiscopo refert Cardinalis Baronius ad ann. DCCXLV. n. 4. objecisse eum Gervilioni antecessori suo, conspexisse se oculis suis illum cum canibus & avibus ludentem, quod Episcopo fas non esset. Propterea laudatur Geraldus Archiepiscopus Bracarenensis à Bernaldo Archidiacono, quod circa curam accipitrum, aut circa venationem canum, sive ludos alearum nunquam operam dederit. Vixit iste Geraldus sub Urbano II. & Paschali II. exeunte seculo undecimo, & ineunte duodecimo.

IX. Et probabile est circa ista tempora, præcipuè verò seculo undecimo, quo maximam in licentiam disciplina degeneravit Ecclesiastica, etiam hoc venationis studium, perruptis quasi carceribus ab Ecclesiasticis personis, excultum fuisse. Nec enim crediderunt deinceps Episcopi, tale à se in quotidianis venationibus negotium suscipi, propter quod erubescere deberent. Imò verò eò tandem processit audacia, ut propter istas privi-

legia à majestate civili expetere haud vererentur. Inauditum antea seculis omnibus fuisse scribit Georgius Fabricius *Orig. Sax. lib. 2. p. 215*. Episcopos privilegia de venationibus ferarum ab Imperatoribus petere. Tale, inquit, *Erpo, Antistes Verdenfis senectute jam delirus, sed, in suâ juventute præfulximus, ab Orthone III. flagitavit & obtinuit*. Sic ergò tandem in genere licitorum poni coepit, quod antiquitus illicitum & itatui clericorum prorsus adverfum creditum fuit.

CAP. XX.

Officium Episcopi non admittere, ut in otium ille se referat, & à gerendis negociis absteineat.

I.

Otiosos diis hominibusque infensos esse, Hesiodi est sententia, quandoquidem anima humana in id condita est, ut perpetuò aliquid agat, etiam tùm, cum otiosa esse videtur, & sensus, per quos operetur, altissimo somno sepulti jacent. Et propterea in homine vigilante, & naturæ bonis fruente otium cenfetur esse exitiale, illis verò, qui sacris destinati sunt, pestilentissimum. Declamant passim præter gentilium scriptores in otiosos, Ecclesiæ Doctores. Chrysostomus *hom. 7. in 2. Cor.* Qui talis est, *instar erroris cuiuspiam quovis malo transfigitur; atq; hujusmodi animam, non secus ac puerum licenter vagantem, quisquis vult in servitutem trahit. Quoniam enim ipsa hac in more positum habet, ut aliquid operetur, si quidem ipsius in rebus honestis actionem comprimās, quandoquidem nihil agere non potest, alia pariat necesse est. Quemadmodum enim terra, cum nec feritur, nec plantatur, herbarum duntaxat profert: eodem quoq; modo anima, cum necessariorum rerum nihil habet, quod agat, atq; animo aliquid agere cupiat, pravis se rebus tradit. Et quemadmodum oculus, quando cernere non cessat, prava cernat necesse est, cum bonis objectis caret: sic etiam animus, cum se à necessariis abduxerit, jam circa inutilia versatur.*

II. Idem Chrysostomus *homil. 35. in act.* Quid foedius homine, qui non habet, quod operetur, quid laboriosius, quid miserius? Nonne hoc plurimis vinctulis deterius, toto die in foro quotidie oscitare, & spectare homines prætereuntes? Anima enim natura est, ut semper moveatur, & quiescere nequeat. Deus hoc animal condidit operationibus deditum, & ex natura ejus est, operari, & præter naturam ejus, esse otiosum. Ne ab agrotantibus causam probemus, sed à re ipsa experimentum capiamus, nihil vacatione molestius, nihil otio. Ideo necessitatem operandi indidit nobis DEUS. Omnia enim ab otio damnium accipiunt. Etenim oculus & os, & venter, & unumquodq; membrorum, nisi quod